

چطور به فرزندمان کمک کنیم فارسی را با علاقه یاد بگیرد؟

راهنمای کاربردی والدین ایرانی خارج از کشور برای تقویت فارسی در خانه با تمرین‌های روزانه،
بازی، قصه و برنامه هفتگی

فارسی را با قصه، بازی و لحظه‌های کوچک زندگی به خانه بیاوریم.

چطور از این راهنما استفاده کنیم؟

اگر فرزندان فارسی را می‌فهمد اما به زبان دیگری پاسخ می‌دهد، یا هنوز نمی‌تواند به راحتی فارسی صحبت کند، این راهنما برای شماست.

زندگی در خارج از ایران به این معناست که کودک شما بیشتر روز را در محیطی می‌گذراند که زبان غالب آن با فارسی متفاوت است. طبیعی است که زبان مدرسه و دوستانش به زبان اصلی ارتباط او تبدیل شود.

اما برای تقویت فارسی، لازم نیست خانه را به کلاس درس تبدیل کنید یا هر روز ساعت‌ها وقت بگذارید.

هدف این راهنما چیست؟

با چند تمرین کوتاه، بازی‌های ساده، قصه‌گویی و ارتباطی گرم و بدون اجبار، فرصت بیشتری برای شنیدن و استفاده از فارسی در اختیار فرزندان قرار دهید.

در این راهنما چه می‌خوانید؟

- شناخت سطح فعلی فارسی کودک
- ۵ اصل آموزش فارسی بدون اجبار
- ۶ تمرین روزانه برای خانه
- بازی‌های مناسب گروه‌های سنی مختلف
- برنامه هفتگی آموزش فارسی
- چک‌لیست مشاهده پیشرفت کودک
- زمان مناسب برای کمک آموزشی تخصصی

یادتان باشد: همه کودکان در یک نقطه از مسیر یادگیری فارسی قرار ندارند. برنامه را با سن، علاقه و سطح فعلی فرزندان هماهنگ کنید.

قبل از شروع، فرزندان را بشناسید

بعضی کودکان فارسی را خوب می‌فهمند اما صحبت نمی‌کنند؛ بعضی‌ها چند کلمه می‌دانند و بعضی دیگر می‌توانند مکالمه کنند اما در خواندن و نوشتن به کمک نیاز دارند.

۱. فارسی را می‌فهمد، اما به زبان دیگری پاسخ می‌دهد

از گفت‌وگوهای کوتاه و بازی‌های انتخابی شروع کنید. اگر کودک به زبان دیگری پاسخ داد، جمله فارسی را به صورت طبیعی در پاسخ خود تکرار کنید.

۲. فقط چند کلمه و عبارت ساده فارسی می‌داند

از واژه‌های آشنا، اشیای خانه، تصاویر، شعرهای کوتاه و عبارت‌های روزمره استفاده کنید. هر بار چند واژه کاربردی را در موقعیت واقعی تمرین کنید.

۳. فارسی صحبت می‌کند، اما دایره واژگانش محدود است

قصدگویی، تعریف اتفاقات روزانه و بازی‌های سؤال و جواب را بیشتر کنید تا کودک جمله‌های متنوع‌تری بسازد.

۴. فارسی صحبت می‌کند، اما خواندن و نوشتن را بلد نیست

خواندن کتاب‌های مصور ساده، بازی با حروف و نوشتن کلمات آشنا را در کنار مکالمه قرار دهید.

۵. فارسی را خوب می‌داند و می‌خواهد پیشرفت کند

داستان‌خوانی، نوشتن خلاق، گفت‌وگو درباره موضوعات مختلف و آشنایی با شعر و ادبیات فارسی را در برنامه بگنجانید.

۵ اصل طلایی برای آموزش فارسی بدون اجبار

۱. فارسی را وارد زندگی روزمره کنید

هنگام غذا خوردن، بازی، خرید یا آماده شدن برای خواب، از فارسی استفاده کنید. هدف این است که کودک فارسی را زبانی برای ارتباط بداند، نه فقط یک درس.

۲. به جای امتحان گرفتن، بازی کنید

به جای اینکه مدام بپرسید «این به فارسی چی می‌شه؟»، با اسباب‌بازی‌ها داستان بسازید، نقش بازی کنید یا از کودک بخواهید چیزی را برای شما پیدا کند.

۳. قصه را به بخشی از برنامه روزانه تبدیل کنید

حتی چند دقیقه قصه‌خوانی با کتاب‌های مصور فارسی می‌تواند فرصتی برای شنیدن واژه‌ها و گفت‌وگو درباره داستان باشد.

۴. اشتباه کردن را طبیعی بدانید

اگر کودک جمله‌ای را اشتباه گفت، لازم نیست گفت‌وگو را متوقف کنید. شکل درست جمله را در پاسخ خود به کار ببرید و اجازه دهید مکالمه ادامه پیدا کند.

۵. برای فارسی، ارتباط واقعی بسازید

تماس با پدربزرگ و مادربزرگ، صحبت با دوستان فارسی‌زبان و تعریف خاطرات خانوادگی می‌تواند به کودک انگیزه بدهد که از فارسی برای ارتباط با دیگران استفاده کند.

۶ تمرین روزانه برای تقویت فارسی در خانه

تمرین ۳۰۱ تا ۵ دقیقه

بازی اسم‌گذاری در خانه

روش اجرا:

- چند وسیله آشنا مثل توپ، لیوان، کتاب و قاشق انتخاب کنید.
- نام هر وسیله را به فارسی بگویید و در یک جمله ساده به کار ببرید.
- از کودک بخواهید وسیله مورد نظر را پیدا کند یا درباره آن چیزی بگوید.

جمله‌های پیشنهادی:

- «توپ کجاست؟»
- «لطفاً لیوان آبی رو به من بده.»
- «با این توپ چه بازی‌ای می‌تونیم بکنیم؟»

مناسب برای: کودکان مبتدی و خردسال

تمرین ۵۰۲ تا ۵ دقیقه

گفت‌وگوی سه‌سؤالی روزانه

هر روز در یک زمان آرام، سه سؤال کوتاه درباره روز کودک بپرسید.

- «امروز با کی بازی کردی؟»
- «چه چیزی امروز خوشحالت کرد؟»
- «برای فردا چه برنامه‌ای داری؟»

اگر کودک به زبان دیگری جواب داد، با آرامش جمله‌اش را به فارسی بازگو کنید. مثلاً اگر گفت «I played with Alex»، بگویید: «آها، امروز با الکس بازی کردی! چه بازی‌ای کردین؟»

مناسب برای: کودکانی که فارسی را می‌فهمند اما کمتر صحبت می‌کنند

تمرین‌های کاربردی در خانه

تمرین ۳۰ تا ۱۰ دقیقه

آشپزی با واژه‌های فارسی

هنگام آماده کردن یک میان‌وعده ساده، مراحل کار را به فارسی توضیح دهید و کودک را در گفت‌وگو شریک کنید.

واژه‌های پیشنهادی: بشور، ببر، مخلوط کن، شیرین، ترش، نرم، تکه، بشقاب.

جمله‌های پیشنهادی:

- «اول سیب رو می‌شوریم.»
- «حالا موز رو تکه‌تکه می‌کنیم.»
- «به نظرت سیب شیرین‌تره یا پرتقال؟»

مناسب برای: تقویت واژگان و جمله‌سازی در موقعیت واقعی

تمرین ۴۰ تا ۱۰ دقیقه

قصه‌سازی با سه تصویر

سه تصویر ساده انتخاب کنید؛ مثلاً یک گربه، یک درخت و یک خانه. از کودک بخواهید با کمک این تصاویر یک داستان کوتاه بسازد.

نمونه شروع داستان:

«یه روز یه گربه کوچولو زیر یه درخت زندگی می‌کرد. یک روز تصمیم گرفت بره...»

کودک می‌تواند داستان را با کلمات خودش ادامه دهد. اگر نیاز داشت، چند واژه به او پیشنهاد کنید.

مناسب برای: تقویت تخیل، جمله‌سازی و مکالمه

دو تمرین دیگر برای تثبیت یادگیری

تمرین ۵۰۵ دقیقه

بازی «حدس بزن چیه؟»

یک وسیله را داخل کیسه‌ای قرار دهید. کودک بدون دیدن آن، با لمس کردن حدس بزند چیست.

برای راهنمایی از جمله‌های توصیفی استفاده کنید:

- «این وسیله گرده یا صافه؟»
- «فکر می‌کنی چیه؟»
- «چه رنگیه؟»
- «بهاش چه کار می‌کنیم؟»

مناسب برای: افزایش دایره واژگان و توصیف کردن

تمرین ۵۰۶ تا ۱۰ دقیقه

دفتر خاطرات فارسی

یک دفتر مخصوص فارسی تهیه کنید. هر روز کودک می‌تواند یک خاطره را با نقاشی، چند کلمه یا یک جمله ثبت کند.

- برای کودکان کوچک‌تر: نقاشی کنند و شما جمله‌شان را بنویسید.
- برای کودکان بزرگ‌تر: یک یا دو جمله درباره اتفاق روز بنویسند.

نمونه:

«امروز با دوستم فوتبال بازی کردم. خیلی خوش گذشت.»

مناسب برای: تقویت نوشتن و یادآوری واژگان

بازی‌های فارسی متناسب با سن کودک

۴ تا ۶ سال

بازی با زبان: عروسک فارسی‌زبان

یک عروسک یا اسباب‌بازی را شخصیت اصلی بازی کنید. عروسک فقط با جمله‌های ساده فارسی صحبت می‌کند و از کودک سؤال می‌پرسد.

نمونه مکالمه:

عروسک: «سلام! اسم تو چیه؟»

کودک: «آراد.»

عروسک: «سلام آراد! دوست داری با من بازی کنی؟»

اگر کودک هنوز پاسخ فارسی نمی‌دهد، می‌تواند با اشاره یا یک کلمه پاسخ دهد. به تدریج جمله‌ها را طولانی‌تر کنید.

۶ تا ۸ سال

بازی با حروف و کلمات: شکارچی کلمه‌ها

یک حرف فارسی انتخاب کنید؛ مثلاً «م». از کودک بخواهید در خانه چیزهایی پیدا کند که نامشان با این حرف شروع می‌شود: میز، مداد، موز. سپس با یکی از کلمه‌ها جمله بسازید یا آن را روی کارت بنویسید. این بازی به شناخت حروف، واژگان و ارتباط بین صدا و نوشتار کمک می‌کند.

۸ تا ۱۰ سال

بازی با داستان: پایان داستان با دوست

یک داستان کوتاه فارسی بخوانید و درست پیش از پایان آن مکث کنید. از کودک بخواهید پایان داستان را حدس بزند یا پایان تازه‌ای بسازد.

می‌توانید از او بخواهید سه جمله بنویسد و سپس داستان را برای شما بخواند. این فعالیت به درک مطلب، خلاقیت و نوشتن کمک می‌کند.

بازی با بیان و ادبیات: مجری برنامه فارسی

از نوجوان بخواهید یک موضوع مورد علاقه‌اش را انتخاب کند؛ مثلاً بازی، ورزش، فیلم یا موسیقی. سپس یک برنامه دو دقیقه‌ای به فارسی اجرا کند و درباره موضوع مورد علاقه‌اش توضیح دهد.

در مرحله بعد، می‌تواند یک شعر کوتاه یا بخشی از داستانی فارسی را بخواند و نظرش را درباره آن بیان کند.

برنامه هفتگی آموزش فارسی در خانه

این برنامه برای خانواده‌هایی طراحی شده که می‌خواهند فارسی را به صورت منظم اما سبک در زندگی روزمره کودک وارد کنند.

زمان پیشنهادی: هر فعالیت حدود ۱۰ تا ۱۵ دقیقه. اگر کودک خسته شد، فعالیت را کوتاه‌تر کنید.

روز	موضوع	فعالیت پیشنهادی
شنبه	واژه‌های روزمره	بازی اسم‌گذاری وسایل خانه و ساختن جمله‌های ساده.
یکشنبه	شنیدن و قصه	خواندن یک داستان کوتاه فارسی و گفت‌وگو درباره شخصیت‌ها.
دوشنبه	مکالمه	سه سؤال درباره روز کودک و یک گفت‌وگوی کوتاه فارسی.
سه‌شنبه	بازی و واژگان	بازی حدس بزن چیه؟ یا شکارچی کلمه‌ها، متناسب با سن کودک.
چهارشنبه	نوشتن یا داستان‌سازی	ساختن یک داستان با تصاویر یا نوشتن چند جمله در دفتر فارسی.
پنجشنبه	ارتباط خانوادگی	تماس یا گفت‌وگوی فارسی با یکی از اعضای خانواده، در صورت تمایل کودک.
جمعه	مرور و جشن	مرور واژه‌های هفته با یک بازی دلخواه و تشویق تلاش‌های کودک.

پیشنهاد: برنامه را انعطاف‌پذیر نگه دارید. اگر یک روز فرصت تمرین نداشتید، می‌توانید روز بعد فعالیت را ادامه دهید.

چگونه پیشرفت کودک را بدون امتحان گرفتن ببینیم؟

پیشرفت زبانی همیشه به شکل صحبت کردن روان و طولانی دیده نمی‌شود. گاهی کودک ابتدا واژه‌های بیشتری می‌فهمد، بعد از عبارتهای کوتاه استفاده می‌کند و کم‌کم جمله‌های متنوع‌تری می‌سازد.

چک‌لیست هفتگی پیشرفت کودک

مواردی را که در طول هفته مشاهده کرده‌اید، علامت بزنید.

- ☐ کودک به سؤال‌های فارسی بهتر پاسخ می‌دهد.
- ☐ از واژه‌های فارسی بیشتری در موقعیت‌های روزمره استفاده می‌کند.
- ☐ گاهی خودش گفت‌وگو را با فارسی شروع می‌کند.
- ☐ می‌تواند یک خاطره یا اتفاق را با چند جمله تعریف کند.
- ☐ در شنیدن قصه‌های فارسی مشارکت بیشتری نشان می‌دهد.
- ☐ برای صحبت کردن فارسی احساس راحتی بیشتری دارد.

این چک‌لیست برای مشاهده روند یادگیری است، نه ارزیابی رسمی. اگر کودک هنوز فارسی صحبت نمی‌کند، به او زمان بدهید و از مقایسه کردنش با دیگر کودکان خودداری کنید.

یادداشت والدین

این هفته فرزندم چه واژه یا جمله تازه‌ای استفاده کرد؟

کدام بازی یا فعالیت برای او جذاب‌تر بود؟

چه زمانی به کمک آموزشی تخصصی نیاز داریم؟

تمرین در خانه می‌تواند بخش مهمی از یادگیری فارسی باشد، اما گاهی والدین نمی‌دانند از چه سطحی شروع کنند یا چطور آموزش را متناسب با سن و نیاز کودک پیش ببرند.

استفاده از یک مسیر آموزشی منظم می‌تواند مفید باشد اگر:

- کودک فارسی را می‌فهمد اما در مکالمه مشارکت کمی دارد.
- نمی‌دانید چه واژه‌ها و مهارت‌هایی را در هر مرحله آموزش دهید.
- تمرین‌های خانگی به صورت پراکنده انجام می‌شوند و استمرار ندارند.
- کودک می‌خواهد خواندن و نوشتن فارسی را شروع کند.
- به دنبال کلاس‌هایی هستید که با شرایط کودکان ایرانی خارج از کشور آشنا باشند.

یک نکته مهم

انتخاب مسیر آموزشی بهتر است بر اساس سن، میزان درک فارسی، توانایی مکالمه و آشنایی کودک با خواندن و نوشتن انجام شود.

هر قدم کوچک، یک قدم به فارسی نزدیک‌تر

لازم نیست از همان روز اول فرزندان بتواند روان فارسی صحبت کند. مهم این است که فارسی را به زبانی برای ارتباط، بازی، قصه و تجربه‌های مشترک تبدیل کنید.

اگر می‌خواهید فرزندان در کنار تمرین‌های خانگی، یک مسیر آموزشی منظم و متناسب با سن و سطح خود داشته باشد، می‌توانید با دوره‌های مدرسه فیس‌روم آشنا شوید.

آشنایی با دوره‌های مدرسه فیس‌روم

آموزش فارسی از مکالمه و واژه‌های ساده تا خواندن، نوشتن و داستان‌خوانی

فارسی را به تجربه‌ای شیرین تبدیل کنیم

یادگیری فارسی برای کودکانی که خارج از ایران زندگی می‌کنند، یک مسیر تدریجی است.

با تعامل روزمره، قصه، بازی و فرصت دادن به کودک برای صحبت کردن، می‌توانید محیطی فراهم کنید که فارسی در آن زنده بماند.

به یاد داشته باشید:

هدف فقط یادگیری واژه‌ها نیست؛ هدف ساختن رابطه‌ای شیرین و ماندگار با زبان فارسی است.

مدرسه فیس‌روم

همراه خانواده‌های فارسی‌زبان در مسیر یادگیری فارسی